

Fecr Yayınları: 150

KUR'AN MUHTEVASI VE YORUMU

Dr. Muhammed Vehbi DERELİ

©FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Mizanpaj
CİNAS GRAFİK
Kapak
CİNAS GRAFİK
Baskı / Cilt

KALKAN MATBAACILIK
Büyük San. 1. Cad. 99/32 İskitler
Tel: 3419234-3421656 Ankara

1. Baskı: Ocak 2011

ISBN: 978-605-5482-04-6

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Rüzgârlı Cad. Rüzgârlı İşhanı No: 2/5 Ulus - ANKARA

Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: 311 47 89

Web: www.fcr.com.tr - e-mail: fcr@fcr.com.tr

K U R ' A N

MUHTEVASI VE YORUMU

Dr. Muhammed Vehbi DERELİ

Ankara 2011

Dr. Muhammed Vehbi DERELİ

2002 tarihinden bu yana Diyanet İşleri Başkanlığı İzmir Tire Eğitim Merkezi Müdürlüğü'nde öğretmen olarak görev yapan Dr. Muhammed Vehbi DERELİ, 1977 yılında Konya'da doğdu. 1994'te Konya İmam-Hatip Lisesi'nden, 1998 yılında da Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Fakülte eğitimi sırasında 1997 yılının Eylül ayında İmam-Hatip olarak göreve başladı. 2001 yılında Prof. Dr. Yusuf İŞİCİK'in danışmanlığında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "*Kur'an-Sünnet İlişkisine Problematik Bir Yaklaşım*" adlı teziyle Tefsir bilim dalından Yüksek Lisansını tamamladı. Diğer taraftan 1999-2002 yılları arasında, DİB Konya Selçuk Eğitim Merkezi'nde ihtisas eğitimi aldı. Haziran 2008'de ise Prof. Dr. M. Sait ŞİMŞEK'in danışmanlığında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Temel İslam Bilimleri/Tefsir Bilim Dalında "*Kur'an Tefsirinde Yanılgı Sebepleri ve Bunlardan Korunma Yolları*" adlı teziyle doktorasını tamamladı. Evli ve üç çocuk babası olup, Arapça ve İngilizce bilmektedir.

Yayımlanmış eserleri:

(Kur'an'ın İklimi'nden) Fatiha ve Kısa Sûrelerin Meal ve Tefsiri, 4. baskı, Esra Yay., Konya, 2004. (İlk basım: Konya, 1997)

Açıklamalı Namaz Hocası ve İlmihal Bilgileri, 7. Baskı, Karatay Yay., Konya, 2010. (İlk basım: Konya, 2002)

(Kur'an'ın İklimi'nden) Duhâ'dan Hümeze'ye On İki Sûre Tefsiri, Esra yay, Konya, 2004.

Namaz Hocası ve Dîni Bilgiler (cep boy), Esra yay., Konya, 2004.

32 Farz ve Namaz Hocası, Esra yay., Konya, 2005.

Tefsirde Yanılgı Sebepleri ve Bunlardan Korunma Yolları, Fecr Yay., Ankara, 2009

Problematik Açından Kur'an-Sünnet ilişkisi, Fecr Yay., Ankara, 2010

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	8
ÖNSÖZ	9

GİRİŞ

1- Kur'an Niçin Okunmalıdır?.....	11
2- Kur'an Okumanın Bireysel ve Psikolojik Faydaları	13
3- Ana Hatlarıyla Kur'an Tarihi	14

BİRİNCİ BÖLÜM

KUR'AN'IN MUHTEVASI

1. KUR'AN NASIL BİR KİTAPTIR, KUR'AN'IN ÖZELLİKLERİ NELERDİR?	21
1.1. Kur'an'ın Tanımı ve Özellikleri	21
1.2. Kur'an'ın Diğer İsimleri ve Vasıfları	21
2. KUR'AN'IN ANA KONULARI	23
3. KONULU TEFSİR ÖRNEĞİ	24
3.1. Varlık	24
3.2. İman (ve Esasları)-İnkâr	30
3.3. Duâ ve İbadetler	33
3.4. Toplumsal İlişkiler (Muamelât, Hukuk)	39
3.5. Ahlâki Değerler	40
3.6. Bilgi	42
3.7. Dünya ve Âhiret	42
3.8. Kıssalar ve Tarih	43
4. KUR'AN'I TANIMA ÇALIŞMASI	44

İKİNCİ BÖLÜM
TEFSİR İLMİ, KAVRAM VE KAYNAKLARI

1. TEFİR USÛLÜNÜN TEMEL KAVRAMLARI.....	51
1.1. Tefsir.....	51
1.2. Te'vil	51
1.3. Tercüme	53
1.4. Meâl	53
2. KUR'AN İLİMLERİNİN KAYNAKLARI	53
2.1. Kur'an'ın Kur'an ile Tefsiri	54
2.2. Kur'an'ın Sünnet ile Tefsiri ve Kur'an-Sünnet İlişkisi	57
2.3. Sahâbe ve Tâbiûn Rivâyetleri	60
3. TEFİR İLMİNİN TERMİNOLOJİSİ (KUR'AN İLİMLERİ).....	61
3.1. Kıraat İlmî	62
3.2. İ'câzü'l-Kur'an.....	64
3.3. Nâsîh-Mensuh	66
3.4. Muhkem- Müteşâbih.....	69
3.5. Ğarîbü'l-Kur'an	72
3.6. Müşkilü'l-Kur'an	74
3.7. Aksâmu'l-Kur'an	74
3.8. Vücûh ve Nezâir	75
3.9. Kısaca Diğer Bazı Konular (Kavram Çalışması)	76
4. TEFİR TÜRLERİ	79
4.1. Rivâyet Tefsiri	79
4.2. Dirâyet veya Re'y Tefsirleri.....	80
4.3. İki Metodu Cem Eden Tefsirler.....	82
4.4. Ahkâm Tefsirleri	83
4.5. İşârî (Tasavvufî) Tefsirler	83
4.6. Konulu Tefsir	84
4.7. Terkip ve Tahlile Dayalı (Sistemantik) Tefsir.....	84

4.8. İlmî Tefsir.....	85
4.9. Diğer Tefsir Türleri.....	85
5. BAZI TÜRKÇE TEFSİRLER	86

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KUR'AN'IN ANLAŞILMASI VE YORUMLANMASI

1. KUR'AN'I DOĞRU ANLAMAMANIN İLKELERİ.....	89
2. KUR'AN'IN ÜSLÛBU	90
2.1. Kur'an'ın Üslûbuna Dair Temel Özellikleri.....	91
2.2. Kur'an'da Anlatım Biçimleri.....	98
3. ÂYETLERİN MEKKÎ-MEDENÎ OLUŞLARI	99
4. KUR'AN'DA BENZETME (EMSÂLÛ'L-KUR'AN)	102
5. KUR'AN'DA BAĞLAM VE ANLAM BÜTÜNLÜĞÜ	104
5.1. Sebeb-i Nüzûl	104
5.2. Siyak-Sibak Bilgisi	108
5.3.Tenâsüb-ü Süver.....	109
5.4.Uygulama (Örnek Âyetler ve Yorumlanması).....	
111	

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KUR'AN MEALLERİNDEN YARARLANMA

1. KUR'AN'IN BAŞKA DİLLERE ÇEVİRİSİ VE TERCÜME TARİHİ	115
2. MUKAYESELİ MEAL İNCELEMELERİ	120
3. MEALLERDEN YARARLANMA USULÜ	121
4. KUR'AN MEÂLİ ÖĞRETİMİNDE İLKELER.....	122
5. TÜRKİYE'DE KUR'AN'A YÖNELİŞ	125
6. KUR'AN SÛRELERİNİN ANLATTIĞI GERÇEKLER (MEAL / ANAFİKİR ÇALIŞMASI ÖRNEĞİ)	127

BİBLİYOGRAFYA.....	133

KISALTMALAR

Ank.	Ankara
a.s.	Aleyhi's-Selâm
AÜ	Ankara Üniversitesi
a.y.	Aynı yer
b.	İbn (oğlu)
bkz.	Bakınız
bs.	Basım
c.c.	Celle Celâlüh
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
h.	Hicrî
haz.	Hazırlayan
Hz.	Hazreti
İst.	İstanbul
Krş.	Karşılaştırın
Nşr.	Neşriyat / Neşreden
ö.	Ölüm tarihi
r.a.	Radıyallahü anh / Radıyallahü anhâ
s.	Sayfa
s.a.v.	Sallâllahu aleyhi ve selem
SÜ	Selçuk Üniversitesi
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
tr.	Tercüme (çeviri)
tsz.	Tarihsiz
vd.	Ve devamı
vs.	Ve sair

Yay. Yayınları

ÖNSÖZ

Hamd olsun Âlemlerin Rabbi, esirgeyip bağışlayan Allah'a! Salât ve selâm olsun ümmetine düşkün, şefkatli, merhametli gönüller sultanına!

Yüce Kitabımız Kur'an-ı Kerim, İslâm'ın en temel kaynağıdır. Bu sebeple, inanan bir insan için, Kur'an'ı anlama çabasından, ihtiyaç ve sorunları doğrultusunda her fırsatta ona yönelme arzusundan daha tabii bir uğraşı alanı olamaz. Çünkü Kur'an, insanı yoktan var eden yaratıcının, kendisiyle kullarına seslendiği ilâhî mesajın adıdır.

Kur'an'ın her âyetinin herkes için aynı şekilde açık ve anlaşılır olduğu söylenemez. Kur'an'ın kendisi başta olmak üzere, Kur'an'ı anlamaya yardım eden pek çok bilgi kaynağı ve ilim vardır. Bu Kur'an ilimlerinin en önemlisi tefsirdir. Her ilim dalının anlaşılmasına yardımcı olacak birtakım temel esasları bilmenin gereği ise tartışma götürmeyecek bir gerçektir. Bundan dolayı geçmişten bugüne kendini Kur'an'ın anlaşılmasına adanmış tefsir ilmi ile ilgili temel bazı konu ve kavramlar oluşmuştur. Öncelikle bu külliyyatın oluşmasında emeği olan selefimizi ve günümüz bilginlerini burada minnetle yâd ediyoruz.

Biz de bu mütevazı çalışmamızda Kur'an'ın anlaşılıp yorumlanmasına yönelik temel bazı konular hakkında farklı bir metotla özet bilgiler vermeyi hedefledik. Kur'an'ın muhatabı olan herkesin, Kur'an ve Tefsir saha-

sında belli bir altyapıya sahip olmalarına katkı sağlama düşüncesi, bizi böyle bir çalışmayı oluşturmaya sevk etti.

Bu gaye ile Kur'an'ı okuyup anlamayı teşvik eden ve Kur'an'ın günümüze ulaşmasına değinen bir girişin ardından, dört bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde Kur'an'ın muhtevası üzerinde duruldu. İkinci bölümde tefsir ilmi, kavram ve kaynakları işlenirken, üçüncü bölümde Kur'an'ın yorumlanmasına ilişkin bazı konulara değinildi. Çalışmanın son bölümü ise Kur'an meallerinden yararlanma konusuna ayrıldı.

Çalışma esnasında ilgili konuya dair kaynak eserler, daha kalıcı olması açısından liste halinde verilmeye özen gösterildi.

Son olarak, üzerimizde emeği olan ve eserlerinden istifade ettiğimiz tüm hocalarımızı şükranla anıyoruz. Kur'an'ın anlaşılmasına yönelik küçük de olsa bir katkı sağlayabilmek ümidiyle...

Muhammed Vehbi DERELİ
Ocak 2011, Tire/İZMİR